Jüdische Pester Zeitung.

יידישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט
דריימאל וואכענטליך
מיטוואכ, פרייטאג אונד שאנטאג
אונד קאסטט
פיר אסטערריכ-אונגארן
גאנציעהריג 8 גולדן אסטר. וויר.
האלביעהריג 4 גולדן אסטר. וויר.
פיערטעליעהריג 2 גולדן אסטר. וויר.

פירים איינצעלנד
גאנציעהריג 9 גולד. — קר. אסטר. וויר.
האלביעהריג 4 גולד. 50 קר. אסטר. וויר.
פיערטעליעהריג 2 גולד. 25 קר. אסטר. וויר.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מען
יעדען טאג
פרענומעריר[ן].
אונד דער פרענומעראנדו-שפעדיטעור
בעקומט מיט דער עפפאנג דער
ערפטען בלאטטס.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
פעסט,
וויימצענער בולווארד נומ. 30,
וואו מאן אויך דיא פרענומעראטיאן
אנד-נעלעגיר צו ווענדן בעליעבט.

Nr. 38 זיעבצעהנטער יאהרגאנג בודאפעסט, מאנטאג יד ניסן התרמ"ה. Budapest, 30. März 1885.

איינע נייערלאנג דער פראנצאזען

דאס קריעגסגליק, וועלכעס זיך זיט מעהרע־רען מאנאטען אן דיא פאהנען דער פראנצאזישען ארמעע אין בינא העפטעט, האט איינע פיר דיא פראנצאזען אינגעוואהנטעס טרויריגע וועגרונג גע־נאממען, דיא אין פראנקרייך אינגעהיריגע אויפרי־גונג הערפאהרייפט. דער פראנצאזישע בעפעהלס־האבער גענעראל בריעדע לאזל האט שאן אם 24. ד. מאן איינער שלאפפט דער פראנצא־זען אין דער גרענצע פאן טאנקין. געמעלדעט, דיא גענעראלאנג וואהרהייט עדאך אלס מאגליכסט אינגע־דיטענד דארגעשטעללט, דיא זעהר באלד גוט גע־מאכט ווערדען וויהרד. נון מעלדעט גענעראל דע לאזל אם 28. דיעזעס פאן איינער שווערען נייערלאנגע דער ארמעע אין טאנקינג, וועלכע נאך פערהאנדלונגען פאללען פיר דיא גאנצע עקספעדיציאן אין בינא נאך זיך צעהען קאנן.

ערסט פאר איינגען וואכען מעלדעטען ווייר, דאס דיא פראנצאזען נאך איינעס גראנצערען וועגע אין טאנקינג אונטער דעם גענעראל נעגריע דיא גרענצפעסטונג לאנג-יאן עראבערטען, דיא בעזעגען אבער דיא גרענצע דעם לאנדעס אנטען אונד דאס טאהר פאן בינא אין דיא ריפט שפערענגען. (דאס איינגעטרוכ בעזעטשט ווייר אזוס בעקאנגלך דורך איינע מעהרערע הונדערט מילען לאנגע אינ־געהייער הינקע אונד האהע מייער אומגעבען. אן דער גרענצע פאן שענקינג בעפינדעט זיך אין טאהר דורך וועלכעס דיא בינעזען זיך צוריק אין דאס ריך פלינטשען. דעזעס טאהר וואהרד פאן דען פראנ־צאזען פערלינטשט. דאמיט אויגען דער וועג אויך אין דאס הערץ דעס ריינעס אפפען שטעהט.) נייעס־טענס זינד נון דיא בינעזען מיט איינער גראסען אבערמאכט ווידער אין טאנקינג אינגעדראנגען אונד פהרטען שווערע שלאגע געגען דיא אן צאהל אונבעדייטענדע פראנצאזישע לאנדארמעע. דיא מרייערבאטשאפט דעם בעפעהלסהאבערס אין דען פראנצאזישען קריעגסמיניסטער לוישעט וויא פאלגט:

האנאי, דען 11 28. אויהר אבענדס. איך מעלדע איהנען מיט שמערץ, דאס גענעראל נעגריע, דער שווערפעראנדעט ווארד, דיא פעסטונג לאנגיאן דעס פיינדעס אבערלאסען מוסטע. דיא בעזעגונג דורך פיינדע מוסטע אין דיעזעגן מאסען פאר אונד גריפפען מיט ווילדעם מוטה אינזערע אפפיציר־גען אן. אבערסט הערבינגער דער נאך דער פערוואנ־דונג דעס גענעראלס גענעריע דאס קאממאנדא אי־בערנאהם, מעלדעט מיר, דאס ער אנגעזיכטס דער גראסען איבערלעגענהייט דעס פיינדעס אונד נאכ־דעם איך דיינע (הערבינגערס) מיליציאן ערשאפפט איהם זיך גגעזיאהנגען ווערדט, לאנג-יאן אויפגעגעבען אונד זיך אויף דאנגאלאן אונד טאהנ-נאן צוריקגע־צוגען. דער פיינד ווידר אומסער שטאדלער, וואס אומסער גגעשעהען מאגיג, זא האפפט איך אינזערע שטעלונגען, פערשטייהיגען צו דאנגען. דאך פער־לאנגע איך פאן דער רעגיערונג מיר מאגליכסט באלד פערשטארקונגען צו זענדען.

דיעזע נאכריכט האט אין פאריז אינגעהייריגע אויפרעגונג הערפאהרגעפען, דיא זיך אין ערסטער הייהיג גגעגען דיא רעגיערונג וועגדעט. דאס דיא קיינע גגעגענדע פערשטארקונגען נאך בינא אבגעהען לייט. (עס איזט נאך נכט לאנגע הער, דאס מיניס־טער־פראזידענט פערריי אים ערגען מאגן, דען ער נאך בינא גגעזענדעט מיט דעם פארלאמענטע פארמליך פיילשען מוסטע. — דיא רעדאקציאן.) „פראנקריך מוס אללעס איפפעטען, אים דאס שיקזאל זיינער קינדער אין טאנקינג נכט לאנגער איפס שפיעל צו זעטצען. פערשטארקונגען מוס־סען שאן הייטע, מארגען אבגעהען!" שרייבט איין פארגעדמעס פאריזער בלאטט. איין אנדערעס בלאטט פארדערט, דאס פראנקריך נכט רוהען מאגיג, ביז עס נכט אין פעקינג דעם מאיזער פאן בינא דען פרידען דיקטירט, דענן נור זא ווירד דיא „מיליטאריש עהרע פראנקריכס ווידער לאנגע־שטעללט זיין. דיא פראנצאזישען מיניסטער טרעטען הייטע צו איינעס גאבינעטס־ראטהס צוואממען.

נייעסטעס

אן דיא הייזיגע באהזע איזט זאעבען איינע דעפעשע אנגעקאנגט, לויט וועלכער ענגלאנד אין רוסלאנד דען קריעגעריי־קלאהרט האטטע. דיא אינגלישען קריע־דשיפען זינד דען איך זאפפט מיט 10 גולדען גגעפאללען.

זיינע עהרהייהדען, דער הערר אבגעזאנדטער בודאפעסטער אטטאהאקסגגעגענוארטיגע ווייזכט אנס אים דיא פעראפפענטליכונג פאלגענדער ער־קלאהרונג:

בית ד"ש ניסן תרמ"ה.

תי רבותי הנני בשמחה. אתם גם אתם, שלומי בני ישראל הרבנים ולמודי ה' בעלי יראה ואנשי שוחרי טוב ד' עמכם

בית ישראל!

ידוע הדעו כי לה' לבדו נודע אשר עשיתי זה רבות בשנים לטובת ישראל לחדש תורה ולהחזיק תורה ולא הסתי על עצמי ועל ביתי ועל זרעי וזה איזה שנים הכרתי שיהיה ידידי עשר מדינות אחוזים הה' יה כאב לב תמיד בכל זאת הרשתי שלא יאמרו הגאלאנים הכושי וראו עם ה' אלה מלאים קנאות ומריבות.

ובאשר הנעני הזהרה הנדפסת בענין קמרא דפסחא תמים מה' רבנים חשובים אחרי שכמה פעמים בקשתי שלא לפגוע בכבוד כל ה"ה וחזרתי פעמים לפני שופט כל הארץ כמעט נפשי יצאה הה' נאשר בעוני הוים הרא ביום שנהיה בית הסקדש וכיום שעשרת הס"ת תקרתי כמה ומה' על הדבר הסתלקתי על חולשת נפשי ויום דאגה אשר בלבי ואמרתי הלא אמרי הכיל לא מצאתי לנוח שוב משלוחה אל דוחי בקרבי התפעם אש הה' בעד בלבי ושאלתי את עצמי הראה בדעת אשר ומצא את עמי הה' חזרה הזאת אבדון הוא עד מות שפלות כל הרבנים ובזיון כל לבדי ד' ולכשיל לעקור לבא הזו כאשר ישתי לעצמי עשיתם וארעה אותיות על הזהרה לא אמנין שהיה כזאת בישראל שארבעה רבנים יעמדו לפסק על ראשי עם קודש בלי התבוננה ובלי מיעצות עם כל הרבנים הסיגה אם יסכנו לשלות אחזרה לכל מקהלות ישראל ואחרי התבוננה יומים קבלתי בעול מלכות שמים בקריאה קשה שהנא קנאת ה' צבאות ועמדתי לפני ארון הקודש ואזמתי קולי בקול ה' שיבר אזנים ואמרתי שאם לא יעשו הרבנים התחומים תשובה אני מוסר דין לשמים ולא כחדתי שדעתי גם דעתי שראפ"אעים של הלאנצאליא הוא הדאש אשר מעל מעל הזה על זה שבעדו לא לו לו בסך הכנסת רבות ושונות וזה הב יאמר ובעיתר השיבו רבנים גלבנו בשיתו לעשות כאלה.

יעקה בית ישראל.

דען אני עשיתי את שלי מדיתי נפשי לתקנם הזהרה ובעבודה כל הדה לא לחיים הוי אלא לבנות ולחדים שומיר הדת בשמר מן הדתי ואם אתם תתשלו כמה לעשות. כיום ולהסתר צלמות שלא הפסק עוד על ראשי עם קודש ומה תתקן תלונות נחלות שלא ויהי כל הקהלות נמכות בוד אינם ומי מי שיהיה בקש ה' מעמנם הזו נפלות הזהרה ומראת כי הזהרה הזהרה אלה הדאש אשר לא יתקם את הזהרה הזאת ואמרו הכיל מי שעמדו הדתקם ולא הקים הוא בכלל אדון דיל וכל איש ואיש אשר ידבנו לבו להקים התורה ולחזק עמודי הוראה וה' שכרו אתו לעתיד לבוא וגם בעולם הזה.

ואני תפילה לה' אתה ידעה מחשבותי שאין בלבי אלא להציל בית ישראל להקים הזהרה ועבודה אתה. עזרתני להתחזל במצות. תעזרני לגמור אותה לטובה אני עשיתי את שלי ואעשה עוד א"ה את שלי ואתה תעשה את שלך. יכרו הדורות שלום כל איש אמת ומבקש צדק

חק. חיים סופר,
אב"ד דקהל יראים פעסט ע"א.

זיין האבען דיא ערקלארונג פאללאנגהאלטליך גגעגעבען, מיססען אבער איינגעשטעהען, דאס זיין בים בעפעהל ווילען, נכט אינזעהען קאנגען, וואס זיינע עהרהייהדען איינגעהליך בעצוועקען ווילל. איינער רעכטפערטיגונג זעהט נאמליך דיעזע ער־קלארונג נכט אים גגעריגגסטען אהנליך. פיעל עהער אבער איינעס פרישען קריעגסלוסטיגען אנגריפפס, וואס אבער ווילל דער שטייטסבארע האבבי דער אטטאהאקסגגעגענוארד ערריישען? אדער מיינע ער פעללליכט, דאס זיינע הערפאהרגעגען אמטס־בריידער, דיא האבבעגער פאן פעפעסבורג, אנגעוואר צעלעס אונד שוהאגי גיר דאגן „תשובה" טהון ווערדען, ווענן ער זיא הוגגי אין דער יידישען צייטונג איפפאהרדערט? נון ווענן ער ווייטקלך גור אים דאס „וועלעניהיל" דער גגאנגסטען גאנגס בעזאהרגט איזט, דאגן גלוטען ווייר נכט, דאס ער איזט דיעזעס ווייגגע זין צוגעל ערריכען ווידד. אגנס ווענגסטענס שיינט עס גאר נכט וואהרשיינליך, דאס זיא אין פאלגע דיעזער אפפאהרדערונג „תשובה" טהון ווערדען, פיעל עהער גלייבען ווייר, דאס זיא אחן אפפאה־דערען תשובה צו טהון, דאס ער איינען צווייפפעלט צווישען דען הבבעגער אטטאה־דאקסען אינגעטלכען צוגעק פאס צוגען גגע־בראכען אונד פערהן דען וועג גגעגגעט האט. דאס מאן מאנגער וויא פרעסבורגער, צעלעמער, אנגעוא־דער אונד שוהאגער הבבעגער אויך דער אי־גגעגען פאהרטעגגע אונד דאגי אויך שוהאבלכע הבבי־גער, דיא פרענסטראפפעגגע בלאוגן זאהל? האבען דענן דיא אטטאהאקסען קיינע אנדערען מאגגער, דיא אן דיא שראנקען טרעטען מאגגטען, ווענן דיא פערוואלטונג דער מאגגעדוא ווורקלך שאדהאפפט איזט? וויא דעם אבריגגענס וויא אומסער, זא קאנ־גגען גגיר דאס אפפיגגען דעם זעהר גגעדרעגגטען הערדן הבבעגערס גגעדיא אים אינגעערפסס דער אגגאדישען אטטאהאקסען יידענהייס גור טעק בעריידען.

פערשיעדענע נייאגקייטען.

*(ערזאלעם אויף דער בו־דאפעסטער לאנדעסאיס ששעל־לונג.) וויא מאן אגס אים דער הייפפשטאדט דים הייל גגען לאנדעס מישטהייל, ווידד אייף אנ־זעיער אלדעפאיסשטעללונג אויך פאלאסטגא פערטעגען זין. דער לוישעגדע אגגט דאס דאגה־שלדשטאלץ, אן עריזואלעס, הערד דר' אויגע ש ו ו א ר ן וגגעדעש גאמלוך 4 קוסטען מיט אנ־הוסטריע־ערגגגגסטען פאלאסטגאנס נאך בודא־פעסט. דיא גגעיסס נכט פערפעהלען ווערדען, דאס הערבאפפעטעס אינטגרעסס צו ערעגגען. דיא לוגגס. (עס איזט נאך נכט לאנגע הער, דאס מיניס־טער־פראזידענט פערריי אים ערגען מאגן, דען ער נאך בינא גגעזוגגדעט מיט דעם פארלאמענטע פארמליך פיילשען מוסטע. — דיא רעדאקציאן.) „פראנקריך מוס אללעס איפפעטען, אים דאס שיקזאל זיינער קינדער אין טאנקינג נכט לאנגער איפס שפיעל צו זעטצען. פערשטארקונגען מוס־סען שאן הייטע, מארגען אבגעהען!" שרייבט איין פארגעדמעס פאריזער בלאטט. איין אנדערעס בלאטט פארדערט, דאס פראנקריך נכט רוהען מאגיג, ביז עס נכט אין פעקינג דעם מאיזער פאן בינא דען פרידען דיקטירט, דענן נור זא ווירד דיא „מיליטאריש עהרע פראנקריכס ווידער לאנגע־שטעללט זיין. דיא פראנצאזישען מיניסטער טרעטען הייטע צו איינעס גאבינעטס־ראטהס צוואממען.

נייעסטעס

אן דיא הייזיגע באהזע איזט זאעבען איינע דעפעשע אנגעקאנגט, לויט וועלכער ענגלאנד אין רוסלאנד דען קריעגעריי־קלאהרט האטטע. דיא אינגלישען קריע־דשיפען זינד דען איך זאפפט מיט 10 גולדען גגעפאללען.

זיינע עהרהייהדען, דער הערר אבגעזאנדטער בודאפעסטער אטטאהאקסגגעגענוארטיגע ווייזכט אנס אים דיא פעראפפענטליכונג פאלגענדער ער־קלאהרונג:

בית ד"ש ניסן תרמ"ה.

תי רבותי הנני בשמחה. אתם גם אתם, שלומי בני ישראל הרבנים ולמודי ה' בעלי יראה ואנשי שוחרי טוב ד' עמכם

בית ישראל!

ידוע הדעו כי לה' לבדו נודע אשר עשיתי זה רבות בשנים לטובת ישראל לחדש תורה ולהחזיק תורה ולא הסתי על עצמי ועל ביתי ועל זרעי וזה איזה שנים הכרתי שיהיה ידידי עשר מדינות אחוזים הה' יה כאב לב תמיד בכל זאת הרשתי שלא יאמרו הגאלאנים הכושי וראו עם ה' אלה מלאים קנאות ומריבות.

ובאשר הנעני הזהרה הנדפסת בענין קמרא דפסחא תמים מה' רבנים חשובים אחרי שכמה פעמים בקשתי שלא לפגוע בכבוד כל ה"ה וחזרתי פעמים לפני שופט כל הארץ כמעט נפשי יצאה הה' נאשר בעוני הוים הרא ביום שנהיה בית הסקדש וכיום שעשרת הס"ת תקרתי כמה ומה' על הדבר הסתלקתי על חולשת נפשי ויום דאגה אשר בלבי ואמרתי הלא אמרי הכיל לא מצאתי לנוח שוב משלוחה אל דוחי בקרבי התפעם אש הה' בעד בלבי ושאלתי את עצמי הראה בדעת אשר ומצא את עמי הה' חזרה הזאת אבדון הוא עד מות שפלות כל הרבנים ובזיון כל לבדי ד' ולכשיל לעקור לבא הזו כאשר ישתי לעצמי עשיתם וארעה אותיות על הזהרה לא אמנין שהיה כזאת בישראל שארבעה רבנים יעמדו לפסק על ראשי עם קודש בלי התבוננה ובלי מיעצות עם כל הרבנים הסיגה אם יסכנו לשלות אחזרה לכל מקהלות ישראל ואחרי התבוננה יומים קבלתי בעול מלכות שמים בקריאה קשה שהנא קנאת ה' צבאות ועמדתי לפני ארון הקודש ואזמתי קולי בקול ה' שיבר אזנים ואמרתי שאם לא יעשו הרבנים התחומים תשובה אני מוסר דין לשמים ולא כחדתי שדעתי גם דעתי שראפ"אעים של הלאנצאליא הוא הדאש אשר מעל מעל הזה על זה שבעדו לא לו לו בסך הכנסת רבות ושונות וזה הב יאמר ובעיתר השיבו רבנים גלבנו בשיתו לעשות כאלה.

יעקה בית ישראל.

דען אני עשיתי את שלי מדיתי נפשי לתקנם הזהרה ובעבודה כל הדה לא לחיים הוי אלא לבנות ולחדים שומיר הדת בשמר מן הדתי ואם אתם תתשלו כמה לעשות. כיום ולהסתר צלמות שלא הפסק עוד על ראשי עם קודש ומה תתקן תלונות נחלות שלא ויהי כל הקהלות נמכות בוד אינם ומי מי שיהיה בקש ה' מעמנם הזו נפלות הזהרה ומראת כי הזהרה הזהרה אלה הדאש אשר לא יתקם את הזהרה הזאת ואמרו הכיל מי שעמדו הדתקם ולא הקים הוא בכלל אדון

דיענער דעם אבנעאַרדנעטענהייזעס אונד דיא פייערוועהר פערוועגדעט ווערדען ווירד.

* (בעטרונג אונס עלענד.) דאס הייז ראטהשלד מיט איינגען אנדערען רייכען מאנגערן האבען אין וויען דען זאגענאנגטען פילאנטראפישען (מענשענפרייגדליכען) פעראין איינגערוכטעט, וואָ יעדער ווירדיגע ארמע אינטערשטיצונג ערהאלט, וועגן ער דארום אנזוכט. דיא קליינסטע גאבע איזט 5 גולדען. דיעזע וואָכע איזט איינע פרוּיא מאנדאלענא ראנאם פאן דעם שטראפגערוכטע צו איינער וואָכע געפאנגניס פערורטהיילט ווארדען, ווייל זיא אונטער פאשישען גאמען אין נעוויך בייס פילאנטראפישען פעראין איינגעגעבען האט: דער בטרעפענדע בעאמטע זיא אבער ערקאנגטע, אונד זיך ערא״ינגערטע, דאסס זיא אללע האלבע יאהרע איינע געוויססע סוממע דארט ערהאלטע. דער רילטער זאגטע איהר: הוטען זיא זיך, וועגן זיא נאך זא אין עלענד זינד, זא עטוואס צו טהון: דענן דיעזע גראסמוטהיגע אנשטאלט, דיא איינציג אין איהרער ארט איזט, דארף נוטט בעטראגען ווערדען.

* (גיר נוטט יידישי.) (שלוס.) — ענדליך לאבט איהר דאס גלייך נאר האלב — איין יונגער מאנן זא ריין וויא נאלד — נאנזן פראנק אונד פרייא — פאן סעמטעריא — הולדיגט איהר מיט לעבעסיגונגען — בעשטרעבט זיך איהרע לעבען צו געוויننגען — איהם איזט דער גראסע וואורף געלונגען — דאס שפראך הערען דעם פיילינגס וואָרד בעגייאונגען — זיא לעבט גין אב דען טראגען, דען הערבען — וויל זיא זיין בין צום שטערבען. — דיא עלטערן זינד ווהר האך ערפרייט — דענן דער מאבטער האטט מאן שאן פראפעזיהט — זיא ״ווערדע ״ווערדען אינע ״אלטע מאד״ — דיא אין גרייסע צאפפלין האט — דער פאטער גון אהנע וארט אונד הארט — פאססט דען יונגען מאנן אינטערם ארם — אונד שפריכט: דיא לעבסט מיינע טאכטער, געשטאנדיס — איך זיא לעבען דיך אך זעהר — דארום נור פרייש פאן דער לעבער וועג — האלט אים זיא אן גאנזן קעקק — איך ווילל זיא דיר גערעגע אינע ריכטע מיטגיפט דאנגבען. — דער יונגלינג מיט ענטצוקען שפריכט: — דער עלטערן איינוילליגונג מיר נאך געבריכט — דיא צו ערלאטען ווילל איך שטרעבען — אונד אים וויטער יונגן ווייר לעבען — קאممט איך צו אהנען אונס הייז — דענן דיא בארעיט איזט באלד אים. — דער צוקונפטסבריגאם יעטצט צארטלר אבשיעד נאהם — אונד אלס דער מאנאט דעגעמבער קאם — האטט ער ווייגער עלטערן איינוילליגונג ערהאלטען — אונד ריזטט צו ווייגער בריגט אונד אידרען אלטען — ״אך מיט יבעל דארט אויפגענאممען — אלס ווארע דער ״ווארע מ ט ש ״ ח נעקאممען. — גון ״ווארע צום פערלאבונגספעסט — הערבינגע. שאפפט דאס טהיערסטע בעסטע — דיא פאר.

נעהמסטען דאצו געלאדען — נור קינגע ווידען, דיא פארדן! — אנגעריכטט ״ווار דאס קאסטליכע מאהל. — אין דעם גראסען פרונקגענדען זאאל — אונד יעדער הערר פיהרט דאהען — אס ארם ווייגע גע. בעטערין — אונד אינזער העלד פיהרט צארטליך פערטריוט — דיא זיך איהם אנשמיגענדע ברוט. — דאך ווייגען איינען ברוט ער קוס — אלס אין דעם גראסען שפיעגרוס — ערבליקט ער האט דען ״ווייה״ נאכטסבריס — נגשטיקט מיט ליבט אונד הערליכ. קייט — דענן עס ״ווار גערארדע דיא ״ווייהנאכטסבריס. — דא ליעס ער איהרען ארم לאז, אונד שפראך — גנשטולדיגען זיא, איך האבע פערגעססען, אך! — צו ערפיללען איינע טהייערע פפליכט — ״ווארא מיך ערא״ינגערט דיעזעס בוימעס ליכט — איך קאנן נוכט לאנגער ליידער הער פערווילען — מיס הנכה. ליכטער אנצינדען אילען. . . . — אונד ״ווילל דער לעזער זעהן — ״וואס ״ווייטער איזט געשעהן? — מיט גרוסס צאפפ אונד רונגעלן איך דען ״ווארגען — אנס ״גור נ ו כ ט י י ד י ש״ דענקט דיא בריט מיט באנגען.

פרעגומעראציאָנס-איינלאדונג.

״ווי עוזטען אונזערע געעהרטען פרעגומעראציאָנס-טערמין אס 1-טען אפריל צו עגדע געהט (וואס נאנן ד י ״ ט ל י ך איזט איהרער „אדרעסס-שליפ״ אנגעגייבט איזט), איהרע פ ר ע ג ו מ ע ר א צ י אָ ן נ י ט נ ס צ ו ע ר נ י ״ ר, האמט דיא ״ווייטערע פערזענדונג דער בלאטטער קיינערע שאדענג עליידיג.

אונד בוטטען ״ווי דיא אדרעסס דייטליך ״ווייא פאלגט אנגעגעבען:

יידישע פעסטער צייטונג

״ווארטנער בולווער נומער 29,

Jüdische Pester Zeitung

Waitzner-Boulevard Nr. 29, Budapest

נעשעפטסבעריכט.

פעסטער-פרייזע.

נעטרייד-נעשעפט. וויעזען ״ווארן נעפטען מעסיג צו מארקט געבראכט. דער פערקעהר ״ווار גוט. 25000 מעטר-צענטנער ״ווארדען פערקויפט.

״ ״ ״ י צ ע ן : פ״ווייץ. 100 מעטער ,70 קילא 9.— גולדען. 100 מעטרעגט 78,8 קילו 8.80 גולדען. 200 מעטער-צענטנער 77,2 קילאגראם 8.62½ גולדען. — 200 מעטער-צענטנער 77. קילאגראם 8.70 גולדען. — 200 מעטער-צענטנער 76. קילא 8,65 גולדען. — — פעסטער-גראדען 300 מעטרגענט 76,3 קילא 8.60 גולדען. באמשקער 100 מעטרגענט 73,8 קילא 8.20 גולדען. — ווייסגבורגער 400 מעטרגענט 74. קילא 8,35 גולדען. — (אללעס פער 3 מאָנאט.)

קוקורוץ נייע 6.05—6.10 גול. אלטע, — גול.

מעהל. —.7—7.10 גולדען.

מעלטיגונגסנעשעפט. וויזען פער פרוהיאהר 8.28—8.29 גולדען. האפער פער פרוהיאהר 7.05—7.93 גול. קוקורוץ פער פרוהיאהר 5.87—5.88 גולדען.

פעסטער שלאכטפיעה-מארקט.

בייא דעם אם 26-טען ד. מ. הייער אין פעסט אבגעהאלטענען ״ווארקטע ״ווארדען אנגעטריבען 4174 שטיק נאָם. אונד — קליינ-פיעה צו מארקטע געבראכט. הויפטאָן ״ווארדען פערקויפט: 30 שטיק ש ט י ״ ר ע, פער שטיק פאן 110 בין 225 גולדען. — 1117 אכסען דאס פאאר פאן 195—390 גול. 524 קיהע, דאס פאאר פאן 140—250 גולד. 215 פעלק-קיהע דאס שטיק פאן 90—190 גול. 59 שטיק בייסעל, דאס פאאר פאן 125—220 גול. 1037 שטיק קעלבער דאס שטיק פאן 6—25 גול. 1292 שטיק לעמעער דאס פאאר פאן 4—8. גול. פייטע פער 100 קילא: אכסען-פלייש 50—53 גולדען. קוה-פלייש —.48—50 גולד. קאלב-פלייש 60—60 גולד. אונד בייסעל-פלייש 45—,47 גולד.

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטאר: מאָקס סאבאלטשי.

קאָנקורז.

איך זוכע צו מיינען 3, 7 בין 10 יאהרען קינדערן איינען ערציעהער, דער אים הערבראאישען חומש, רש״י, תנ״ך אונד גמרא צו אינטערריכטען האט, אונד אין דער אינגאריישען אונד דייטשען שפראכע אין ״ווארט אונד שריפט טיכטיג זין מוס. יאהרעס געהאלט 160 גולדען א״ ״., גאנצליכע פערפלעגונג אונד סעפעראטע ״ווהנונג. יונגפרהייראטעטער מיט קליינער פאמיליע, דער שוהט איזט אונד כבלות פאן אנערקאנגטען ארטהאדאקסען רבבינען בעוויסעגט) ״ווירד בעפאהיגט. אונד ערלאלט אין יאהרעסגאלט פאן 250 גולדען א״ ״. אונד סעפאראטע ״ווהנונג. דען אנגעפעהרטען ״ווערדען דייזע שפעזען בוז 10 גולדען פערגיטגט. — אפפערטע זאממט צייגנגסס אונד קבלות זונד צו רייכטען אן

MOSES ROTH, in Katana, I. p. Mocs (Siebenbürgen).

״ייכטע פיר ערציעהאנגען איין דער פראוויינ:

קארל לעדערער

בודאפעסט, שיפפמאנגסגאסס נו. 6.

עדשטיילט שנעלל אונד פערלאסליך אייסקנגפס אבער פראגעס אנגלעגענהייטען בייא דער גאנגלינגען מאפעל. קייטיג, אלס אויך אבער אנגעלעגענהייטען, ווערלכע בייס קולטוס מיטגעטהיילט, דארגעסטעלטעס אונד מוגסטעס דעם אינגערן, אינסבעאנדערע רגנאלאנגעלעגענהייטען, צור אויפמאנונג געראנגען. בעגאהנט אויפ שנעלסטע אייזלאנדס פאפסט, אינערגעסס דיא אנפערדערונג פאן שמאטשען פיר פערהייגע, מאיקסאפסטעגוגע. בעשטעגונג יעדער אט. — נ ג ל ד ד א ר ל ע ד ע ר אייף לאאדע אונד שמאפספאפיעדע אקציען אונד אבליגאציאנען, פערשאפפט איך פאן 200 גולדען אנגעפאנגען אן יעדער יאהרע צו 5 פראָצענט, נעגען מאפיגע פראוויזיאָן אויס אייגער באנק. אונד אינבעזיעגערד דען אייגנאלדעאפאשיין. איך אינבעזיגערטע פעגיגע פראָ דוקטען אין לאָנדאָנסטאָן, בעגאהנע אייפטראגע יעדער אט. — דער ״ווייטע יאהאן ״דער הערבט פאן סעפיר״, אין צייטונגסאנזייגגע 300 ״ווערטן בראוטיס, ״ווייל נעגען אייגערונג פאן 40 ק. פראנקאיר יעדערמאנן צוגעזענדעט. אנפראגען אין אלגען אנגלעגענהייטען מיט יעדערמאנן פערזיעהיג, ״ווערדען אנלייט בעגאנטוארטעט. — טייטע 13-יאהריגע מחאנקיגס אייף דייזעס נעכטעס זעטצט מיר אין דיא אנגעגעבעט לאנגע ערציעהאנג בעסטענס צו בעדיעגען.

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פ ר ״ כ ט ע	קוואלטעט פער מעטרצענטנער	פרייז פער 100 קילאגראם
קאָרן אלט	72—70	7.60—7.30
נייעס פיעזער	60	6.70—7.—
מאלץ	62	8.10—8.20
האפער	41	7.—7.30
קוקורוץ באנאטער נייע	75	6.—6.05
דעטטאָ אנדערער	73	5,90—5,95
הייזע	—	5.80—6,25
״ ״ ״		8,68
״ ״ ״		8.29
מאנאט אפריל		—.—
מאנאט מאי		5.88
מאנאט יוני		—.—
מאנאט יולי		7.05
מאנאט אוגוסט		—.—

ז א ק מ ע ה ל		
	נומער	fl. kr.
דער זאק	0	17 40
צו 100	1	16 80
קילאגראם	2	16 20
	3	15 60
	4	14 60
מיט זאק	5	13 70
פייאנאהמען	6	12 60
	7	11 60
	8	10 60
	8½	9 50

״ ״ ״ ״	קוואלטעט פער מעטרצענטנער	פרייז פער 100 קילאגראם
נאדי-אינגאריישער	75	8,—7.90
״	76	8.10—8.05
״	77	8.15—8,20
״	78	8.25—8.30
״	79	8.35—8 40
״	80	8.45—8.50
״	81	—.——.—
		—.——:—
פעסטער-נאדען	75	8,05—8.20
״	76	8.15—8.35
״	77	8 30—8.45
״	78	8.40—8,55
״	79	8,50—8.65
״	80	8.60—8.75
״	81	—.——.—
ווייטענבורגער	75	8.05—8.20
״	76	8,15—8.35
״	77	8.30—8.45
״	78	8.40—8,55
״	79	8 50—8,65
״	80	8,60—8,75
״	81	—.——.—
ט ״ ר י ״ ס	75	8,15—8.30
״	76	8.20—8.40
״	77	8.40—8,55
״	78	8.50—8,65
״	79	8.60—8.75
״	80	8.70—8,85
״	81	—.——.—

שפרינטס אדטע מעטראדע פרעדעטע	30	—
״ ״ ״ נייע	26	25

מוזיק-טאבעללע פאם 26. מעריץ

	fl.	kr.
נ ע ל ד ק ו ר ז		
וילנער-אשיא	100	
וולקאנעזי	5	70
פעסטער-אונגארישע 8 גולדען גאנצע.		
שטיק	9	78
דייטשע ״ווינסבאנגאנען	60	60
20 מאנט-שטיק	12	10
מאטיע וינטר	1	20
ל א ו ז		
אונגארישע לאזע 4. מעריץ, שטאנד-לאזע	129	—
1860-ער לאזע	159	—
דעטטאָ ״ ״	143	—
אלטע, מאדע-רעטטען שטיק פייא	172	—
אונגארישע אמפיר-לאזע	171	50
אונגארישע פרעמדען-לאזע צו 100 גולדען	119	25
פרוהיאהרס-לאזע	110	25
דאָטאָ דעטטאָ-לאזע	43	—
פיעזער-לאזע	20	—
פרעמדען-לאזע	178	25
קלאוזענבורגער-לאזע	43	—
דאנאו-אוסטריע-לאזע	114	50
אינזבוגער-לאזע	19	75
פעלדערהאזע-לאזע צו 10 גולדען	19	—
ראמאנישע לאזע 20	18	50
אָפענער-לאזע 40	47	50
אגראם-לאזע 40	39	75
ווייאגאר-לאזע 10	19	25
מאלם-לאזע 20	51	50
ראצצענער-לאזע 20	23	50
סס.-לוגאנער לאזע 40	49	25

	fl.	kr.
מאנאטליכע לאזע צו 20 גולדען	24	—
פרעמדען-לאזע 100	131	75
דעטטאָ 50	68	50
ראדעטזקי-לאזע 20	30	—
ווינדישגרעץ 20	37	75
ווינדישגراتز	125	75
אנסעלם-פאלאס-לאזע	—	—
פרעמדען פרעמדען-לאזע	35	25
״ ״ ״ ״		
״ ״ פאפיעדע.		
אונגארישע פאפיעדע 4%	98	70
דעטטאָ ״ 5%	—	—
אנסעלם פאפיעדע-פייא	108	75
אונגארישע אפיעדע-רענטע	93	60
אונגארישע ווינדישגراتز-אפיעדע	102	75
פעסטער מאגיסט	102	—
ווינדישגراتز	101	75
מאריעזע	102	15
מאגיסט	106	50
דאָטאָ אונד פלאמענדע	102	—
אונגארישע אינזבוגער-אפיעדע	147	25
ווייטענדעזע-אפיעדע-אפיעדע	98	75
פאפיעדע דער אונגארישען מאגיס		
לוזע צו 5% פרעמדע	101	75
דער אונגארישען הויפטדערלען מאגיס צו		
5% פרעמדע	95	75
דער אונגארישען אלטערלען מאגיס.		
לוזע-אנטהייל צו 5% פרעמ.	102	75
דער ״ווינדישגراتز-מאגיס	99	75
דער ״ווינדישגراتز-מאגיס 5%	99	50

Eigenthümer: Wittwe Frau M. REIS. Verantwortlicher Redacteur MAX SZABOLCSI. Budapest, : 1885. Druck von Sam. Markus, Grosse-Kronengasse Nr. 23.

צו פאַרזען, זא דאָס דערזעלבע נעסט אידען מאָפּ, זאַנדערן דען פאַלבער טראַם, דער אין פאַלגע דעם שטרי בעם צערבראָך. עס ענטשאַנד אין גראַסער אויפלייף אונד פיילען פאַן מאַלאַטס קראַטע דיא אומשטעהענדען דאַרבער אויף, דאַס עס דיא מאַזעריגן מאַנגען עראַבעטס זיא, נעגען וועלבע דיזעגע אונדראַטע אינזולטע בעגאַנגען וואָרדע, מאַן לעף אים דיא פאַלגיא, וואַרענד אנדערע דען אַטטענגאַטער פעסטהעלטען, דער נאָך דעסטס אונד לינקס אים זיך שלאַג אונד זיך פיילטען וואַלטע, וואָס אים יעדאָך נעכט געלאנג, דא דיא פאַלגיא באלד צו שטעלע זיאַר אונד אין אידן פעסטגאַנגען, דיא בעדיפס אויפלאַרונג דעס פאַללעס אן אידע מאַעסטאַט געריכטעטען פאַנגען קאַנגטע דיזעלבע אן פאַלגע דער אינזעהרידען אויפרעגונג, אין וועלבער זיא זיך בעפאַנד, נאָך נעכט בעאַנטוואָרטען: אהנע אין וואָרט צו שפּרעכען איילטע דיא קאַנגען פאַרט. אים אין אינעם פאַרבער אונד אַטטעל צו געלאַנגען, גיא דיא פאַלגיא פערהאַרט, נאָך דער אַטטענגאַטער אן, ער הייסע לעאן בונדסהודען אונד דיא קייסאַנען. איף דיא פאַנגע, וואָס אין צו דער פּעכען טראַט פערגאַנגאַסטע נאָך ער אן, ער האַטטע שאַן זייט איינגען טאַנגען „דיזע האַטע" בעמערקט, דיא וואַרענד אידער פאַטאַנגאַרע מיט נעטאַנגען שפּרעכע אונד זא שטאַלין טהיג, „אַלס אָב דיא אינע אידן קאַזע דען וואַרע". אלס מאַן אידס מיטטהיילטע, דאַס דיא פאַן אידס אינזולטיגע דאַטע דיא קאַזעריגן מאַנגען פאַן אַטטעריגונגאַרן זיא, דא בראַך ער פאַר שרעקק בעגאַדע בעראַטטאַן צוזאַמטען אונד פעלטהע קנעכט אים פערצייהונג. ער נעטשאַנד. דאַס פערגעהען אין נעטטערגעס צישטאַנדע פאַללגפירט צו האַבען. בעגרעהרען וואָרדע נאַטטיליך אין דאַפּ בעראַלטען אונד דיפּפּע עקסעמפּלאַריש בעטטראַפט ווערדען. דער האַלאַנדישע מיניסטער דעם אינגעדען פערפּעטע זיך נאָך אן דעמזעלבען מאַנג צו אידער מאַעסטאַט, אים אים נאַמען דער גאַנגען האַלאַנדישען גאַצאַן אים פערצייהונג צו בישטען; דיעריף עמפּפּאַנג דיא קאַנגען דען אַטטערדאַמער אַבעבריגערמייסטער, דער אים נאַמען דער שטאַדט אים ענטשולדיגונג באַט. — דיא קאַנגען אַללטע נאָך צעדען בין צוואַלף טאַגע אן אַמסטערדאַם בייבען, דיפּפּע אבער אן פאַלגע דיזעגע צייטונגאַללס שאַן אין דען גאַנדסטען טאַגען דיא דייפּפּטטאַדט פערלאַסען, איף דיפּפּע אידער מאַעסטאַט אים נאַנדסטען אידער אַמסטערדאַם בעזיכען.

* (דיא דרינגאַל פּרעסט שרייבט: דער ערבגרעף פאַן פראַנקרייך אין שטאַדט אַן דאַרדנאַל פּרעסט אידאַן פּרעדיגט דיך שיראַרבעגבערג, איינער דער צריקן אימות העלם, האט אין דער נאַכט פאַן 27. ד. אים אַלטער פאַן 76 יאָהרען זיינע עדלע זעלע אויסגעהויבט. דיא פאַר 100 יאָהרען געגרינדעטע חברה קדישא פראַנט צאַהלטע איהן צו אידען מטעלזעדער. דייא איף דער האַנדסטע מאַנגע דיא קאַזעריגן דאַנגען פאַן אַטטעריגונגאַרן זיא, דא בראַך ער פאַר שרעקק בעגאַדע בעראַטטאַן צוזאַמטען אונד פעלטהע קנעכט אים פערצייהונג. ער נעטשאַנד. דאַס פערגעהען אין נעטטערגעס צישטאַנדע פאַללפירט צו האַבען. בעגרעהרען וואָרדע נאַטטיליך אין דאַפּ בעראַלטען אונד דיפּפּע עקסעמפּלאַריש בעטטראַפט ווערדען. דער האַלאַנדישע מיניסטער דעם אינגעדען פערפּעטע זיך נאָך אן דעמזעלבען מאַנג צו אידער מאַעסטאַט, אים אים נאַמען דער גאַנגען האַלאַנדישען גאַצאַן אים פערצייהונג צו בישטען; דיעריף עמפּפּאַנג דיא קאַנגען דען אַטטערדאַמער אַבעבריגערמייסטער, דער אים נאַמען דער שטאַדט אים ענטשולדיגונג באַט. — דיא קאַנגען אַללטע נאָך צעדען בין צוואַלף טאַגע אן אַמסטערדאַם בייבען, דיפּפּע אבער אן פאַלגע דיזעגע צייטונגאַללס שאַן אין דען גאַנדסטען טאַגען דיא דייפּפּטטאַדט פערלאַסען, איף דיפּפּע אידער מאַעסטאַט אים נאַנדסטען אידער אַמסטערדאַם נעטט ווערדען בעזיכען.

* (ווערדער איין גרייבע אינגליקק.) צום דריטטען מאַל אין דיזעגע מאָנאַט פערגעהען זיך מיט עטשעטען דיא נאַנ-

---

אנגענהמעס צו ערשאַרען. דיא בלינדסס אינזער קאַנג אונד דער. דעם בעסטאַס נאַטטליך קראַפט זיאַר נעכט נעזאַנגען, זיך מיט דען ערשלאַפענדען ערבארלוכקייטען דעם לעבענס צו בעפאַסען. אונד ווילדסס דיא דעראַלב, ווייל זיין דיך פערן נעראַלטען פאַן דען בעריהרונגען מיט דעם שווינג, ווילדסס דיא דעראַלב אן אונס אונד דיר פערצווייפעלן. ווילדסס פיין דיין פאַלך פערלאַסען. דאַס דיא עבען נאָך צור אויפערשטעהונג נעריסען, אונד ווילדסס יאַמעמערליך דאַטטס ענדען, דאַס דיא. וויא איין בלאַדער קנאַבע וויינענד זוסס: איך בין נעכט דער. פיר דען איך מיך איפטענעבען; איך הייבלס מיך פיר דען מעסיאַס אבער איך בין עס נעכט? — איף. סאַבאַטאַי, ענטפייטע דיך דייפיר פיינען מיטטלאַיזנקייט! ערמאַנג דיך צו נייעס האַנדעלן! ווייהע דער אונגלוקליכען מיהוטאַט איינע טהראַנע דעס שטערבעס: לאַסס דיא פייליגע מייאַס דאַפאַן לייבען, דענקע נעכט מעהר אן דיא! דיין נעשיק איט איבער דען שטערן אים דען פערלוסס איינער טאַרטען, וויא איבער דיא ערבארלוכקייט איינער לעבענדען ווייס ערהאַבען, דיא נעהאַרסס דייגעס פאַלקע. עס שטעהט אן דיינער שווילע לע אונד בעגעהרט ווינען קאַנג צו ערען. עס וויל דיך בעגייסען אונד דיר צוויכצען. טיטס הויגס אונד נייע לעבענסקראַפט ווירד דיך דורכשראַמען. ערמאַסטע דיא, אונד איילע איף דער אַנגענאַהן דייגעס מעסיאַסטיטס צום גראַבען צעעלע דער בעפייאַנג דייגעס פאַלקס! דאַרע איף מיינע שטיטע, סאַבאַטאַי! דער הערר אונזער גאָטט שפּרעכט אים מיר. ער האַט מיך גנאַדיג. ווינען פאַרגעטען דאַס איך דיך ווייטער אייפערסטע.

(פאָרטשעטצונג פאָלגט)

פיר דען דענקשטיין אין טיטא-עפּלאַר.

IV.

פאַן יעקב יוסף זילבערבלאַטט.

דאַכן דמעבנ. יהוה לאַיל מעב
לנו ולמלחנו, כי ח' הוה בעוחנו.

בעת חסיתי הכן על דאַב.
לאמר כי הם בחולה לקחו בעאַרב,
אנשים ונשים נתנו בבית האסורים,
שם ענו וחבשו אותם בענוי תמרורים
ספו חמו בטעם תקוותנו,
לא ראינו שום הושיע למכתנו
תחת אנשי בני חורין הוי בכפלים
מן האומות שחקו עלינו בשנים
רצונם הוה רק להאבידנו,
שאיה ששמח עשו בית מקדשנו.

אבל אלהי אבותינו. הוה בעזרתנו
לתקום עד מהרה, אנשים צדיקים בעיון שהרה,
ולחמו בשכלם מלחמתנו, ולאור הוראו משפטנו
כי חסים אמתנו משפט, ולא עשינו שום רשע,
ולתנם ואמו עלינו את הוגם. כי ידענו לא שפכו את הדם.
משבריהם יקבלו בכפלים, מאת אלהי השיבן שמים
קבמא אמיאם הייטן עם חבריו,
בעצון כל ישראל מודעיו ומכיריו
ובפרישות כפינו. אנו משבחים בשפתינו
כי חלת משלת אדוננו הקיסר אשר הוא לנו לתפארת
נעשה השמחם באמונה ואמת לא נאחדת.

יתן ד' בלב איבנו, לחסיד הבעם מעלנו, מלחמתנו ומלקחתנו, ונוכח בפחדה בחינו לבנין בית מקדשנו, ותקשנו אל שוחתנו יענו בוחם קראנו.

נעלענגטליך נעבען. ווייר דער איין אין דאַס דריטלבסס בעקאַנגטען יידישען שרייבשטעלער, הערען ס'מאַן בראַבע פערפאַסטעם בוכסט נעריכט. דאַס אין דען אנפאַנגסבוכשטאַבען דען נאַמען קאַרל אַטטיליא שיס מאַל דעפאַ.

המנא אפי.

כנאת אפת רבה, לעשיר ישראל
עפר מבלה, ואמורים וחשבונים שלחו: —
קצצת אבות הרשעים, ליהודים ארבו,
עולה מאשמת ותשתיה, ואמר שקר: —
כלעג אבני דוחר לפצח מלשינים,
עשק טוב ותפיתו ונגלותם שחת: —
קרעת אגרת דמיתם לקרעים
עטלת שרחת ונעת ותפחים שבריו: —
כסם אמיתך רבונים לנרגאים סלה,
ענני טל ישועה ומשוסים ששמו: —
כיל אמרי דגנה לקראך ומיני,
ערת מנים ומשרים ובדרכו שמר, —
כיני אור ראשך לעשרת ענודו,
עם מנורים וקרוניים ומשכיתך שלטה:
כרכת אלהים רעת לבן ובכתה,
עונת מנכת ומים ומלאכו שוטרך.

זענדונג בעשטעהט צום גראַסען טהיילע אים שטיין אונד האַלצשניטצערייען, דיא אַן דען איינוואהנערן זעהר געשיקט פערפערטיגט. אונד דיא דאַנן אַן פראַממען פילגערן אלס אנדענקען געקויפט ווערדען, זאַלבע שניטצערייען ווערדען איבערגעגעבן צו פיעלען טויזענדען אין אללע וועלטגעגענדען פערזענען אונד בילדען איינען הייסטעווייג דעם פאַלאַסטינישען האַנדעלס. דר. שווארץ זענדעט איסערדעם איינע איסערלעזונג וממלונג פאַן קליידונגסשטיקען, גראַבהען אונד אַנפשטיגען פרעדיגסטען דער אינדוסטריע אין פאַלאַסטינא. אַן גאַנץ בנואַדע דעם אינטערעססע דורפטע דיא זאַמלונג פאַן מערדערן הונדערט קאַרטען זיין. דיא אללע אין דער הילגען שריפט אונד אין דער געשיכטע ערזאַהלטען געגענדען פראַנגיסילינען. עס זינד דאַס פאַנטאַזיעל איינאַהמען, דיא דער וואַקקערע דר. שווארץ (אין אינגאַ) דורך אינען געשיקטען צייט אין פאַלאַסטינא ווילענדען אטאַלענישען פאַטאַגראַפען אנפערטיגען ליעס. דיא ערוואַהנטען געגענשטאַנדע, ווערדען הויך איך צום פערקיפען געבראַכט, אונד דאַס אינזעלעסענדע גערלד פון וואַהלטאַטיגע צוועקקע אין פאַלאַסטינא פערוויענדעט ווערדען.

* („ד ע ר ה ע נ ק ע ר פ אַ ן ב אַ ק י.") אינטער דיעזער איבערשריפט בעריכטעט דיא „בוכאַרעסטער צייטונג" פאָלגענדען האַלבשטאַנדיגען אַרטיקעל: „ביא דער פאַבעראַפאַבריק אין באַקי (רומאַניען) איזט אין געוויסער פאַרזוכבאַר, דעסען נאַמע בעריהמט אים צאַהלרייכען שקאַנדאַלגעשיכטען בעקאַנגט איזט, אלס בוילטער אנגעשטעלט. אינטערעשאַנטע פאַן איינער אנצאַהל איטאַליענישער אַרבייטער, דיא ער פון זיינע צוועקקע אבגעריכטעט האַט, לאַסט ער, וא אַפּ עס עס אהם געלינגט איינען יעדען אין זיינע קראַלען צו בעקאָממען, דעזגלייכען אין אַרזסטער זייט מיסהאַנדעלן, וא דאַס מאַן אידן אין באַקי נכט אנדערס אלס דען הענקער דער יעדן נעגנט. פערגאַנגענען דאָנערעסטאַג בראַכטע זיין אין יעדישער לאַהנקוטשער — אין נאַך יינגער מאַן — איינען פאַהרגאַסט נאַך דער פאַבריק. עהע דער יעדע וכסן פערזאַה, וואַרדע ער פאַן מערדערען אַרבייטערן איבערפאַלדען, וא זיך אַרזסבאַר פאַרזעגען אין שטעללטע, דער אידן בערדען אונד אהנע עריוועדע פערגאַלאַסונג אין באַראַבשטעסטער זייט דורכפיגעלן ליעס, וואַרייף מאַן דעם אַרמען בורשען דאַס געוכסע מיט פערשיעדענען פאַרבען בעמאַלטע. פאַרזבאַר ערגאַטעטע זיך אנפאַנגליך אין דעם „קאַמישען" אנבליק זיינעס אפּפעלס. באַלד אבער מאַכטע ער זיך פאַלגענדעס „שפאַס": ער נאַהם אין שטק וואַכסלינינאַנד אין דער גראַסע אונד פאַרם באַרקייט פיר דען גראַפען. ו ל ו א ם פ אַ נ ד ר א ש ש י אַרזסדרוק. דער צוויי צייט זייגער מינסטער פראַזדעגעטשאַפט אים יאהרע 1869 דען קרונען פלאַן ענטוואַרף. דיא הייסטשאַרט דורך אייגע בייטשע אונד גערעדע שטראַסע מיט דעם שטאַדטאַלדען צו פערבינדען, אונגעהייעע הויך דערגיסע שטאַנדען דער אייפעהרונג דיעזעס פלאַנעס אים ענגע, אונד פעלע שטעלטען אונגלייכע דען קאָפּ אונד מינסטען, גראַד אנדרעשיש האַבע ווידער איינמאַל בעזייטען, דאַס ער זייא קיין אנדרעיר לופטלאַסער צו ערבייען פערשעהען. נון דענן דער גלאַנצענדע טהיים דעס גראַפען אנדראַשע אים מעהר אלס פערזייהלטס אונד דער שטעללע דער שטוטצגעסטען אונד פערוואַרלאַזענען גאַסען צעהט זיך דייטע אייגע דער פראַבטאַללטען שטראַסען אייראַפּאַס הין, דיא ערדען אונגאַר מיט געריכטעס שטאַלטע אונד דען אויסלאַנדער מיט בעזאונדערונג ערפעלט. אן דער שטעללע דעס פעלבערהמטען „שפּפּאַנגספּלאַטצעס", וא דיא אלטעסטע הענגעטשיטע אונד דיא גייעסטען מאַנדלדראַהגען פיילגעבאַטען, זיך אים ערהעבט זיך דאַס אים 4 מיללאַנען גולדען ערבייטע אפּערגרוזיה, אין געשענק אונזערעס גאַנגס. אין וואַהרהאַפט מאַגנליכעס געשעהן. 98 דער שטאַל בעסטען פאַלאַסטע, 30 דער רייצענדעסטען וויללען (זאַממעוואַהנונגען) רייהען זיך דא אין איינער אינצינען לינגענגאַדען אונד 20 מעטער ברייטען, אונד פערגליכלך שאַנען שטראַסע אנאַינאַנדער, אן דערען מינדונג דאַס שטאַדטאַלדען, דער לענגסטאַלונגסאַרט דער בודאַפעסטער, זיך איים ברייטעט. אונד דיעזע שטראַסע פערדאַנקט אירע ענטשטעהונג אין ערסטער רייהע דעם גראַפען וויר אים אנדראַשע. געוויסס, דער עדלע גראַף פערדענט עס, דאַס דיעזע שטראַסע נאַך איהם בענאַנט ווערדע.

* (א י ב ע ר ד י א ע מ פ אַ ר ע נ ד ע ט ה א ט) דער אינזעלע צוי צייט אין אמסטערדאַם ווייזענדע האַנדען אם 23. ד. איסגעזעטצט וואַר, ערהאַלט „ערטעקרעטשע" פאָלגענדען אייפפאַרלען דען בעריכט: „דיא האַנדען מאַכטע אין בעגרייטונג אירער געזעלשאַפטען פרייליין פאַן מאַלאַטה אירער שאַפעזרגאַנג אין אינער דער בעלגע טעסטען פראַמענדען דער שטאַדט אלס אין אנשטאַנדיגע אין אַלטע אונד אַנדערע בעלגע ענטשפּרעכונג פאַן אינגעפאַהר 40 יאַהרע אלטער מאַן דורעקט אין דא צוראַט. אין אינער ענטפּפערונג פאַן אינגעפאַהר פינד שרייבען, האַב ער פאַלגענדע דראַהענד דענען שטאַרק גענען דיא האַנדען אין אונד פרייטע אינען שטרייף גענען אירען קאָפּ. דיא האַנדען האַטטע גרוליכע דען שטייף ווייזע נאַך צוים מיט אירעם פאַבער דען גראַפען. ו ל ו א ם פ אַ נ ד ר א ש ש י אַיסדרוק. דער צוי צייט דייטע מינסטער פראַזדעגעטשאַפט אים יאַהרע 1869 דען קרונען פלאַן ענטוואַרף. דיא הייסטשאַרט דורך אייגע בייטשע אונד גערעדע שטראַסע מיט דעם שטאַדטאַלדען צו פערבינדען, אונגעהייעע הויך דערגיסע שטאַנדען דער אייפעהרונג דיעזעס פלאַנעס אים ענגע, אונד פעלע שטעלטען אונגלייכע דען קאָפּ אונד מינסטען, גראַד אנדרעשיש האַבע ווידער איינמאַל בעזייטען, דאַס ער זייא קיין אנדרעיר לופטלאַסער צו ערבייען פערשעהען. נון דענן דער גלאַנצענדע טהיים דעס גראַפען אנדראַשע אים מעהר אלס פערזייהלטס אונד דער שטעללע דער שטוטצגעסטען אונד פערוואַרלאַזענען גאַסען צעהט זיך דייטע אייגע דער פראַבטאַללטען שטראַסען אייראַפּאַס הין, דיא ערדען אונגאַר מיט געריכטעס שטאַלטע אונד דען אויסלאַנדער מיט בעזאונדערונג ערפעלט. אן דער שטעללע דעס פעלבערהמטען „שפּפּאַנגספּלאַטצעס", וא דיא אלטעסטע הענגעטשיטע אונד דיא גייעסטען מאַנדלדראַהגען פיילגעבאַטען, וא דיא ערהעבט זיך דאַס אים 4 מיללאַנען גולדען ערבייטע אפּערגרוזיה, אין געשענק אונזערעס גאַנגס. אין וואַהרהאַפט מאַגנליכעס געשעהן. 98 דער שטאַל בעסטען פאַלאַסטע, 30 דער רייצענדעסטען וויללען (זאַממעוואַהנונגען) רייהען זיך דא אין איינער אינצינען לינגענגאַדען אונד 20 מעטער ברייטען, אונד פערגליכלך שאַנען שטראַסע אנאַינאַנדער, אן דערען מינדונג דאַס שטאַדטאַלדען, דער לענגסטאַלונגסאַרט דער בודאַפעסטער, זיך איים ברייטעט. אונד דיעזע שטראַסע פערדאַנקט אירע ענטשטעהונג אין ערסטער רייהע דעם גראַפען וויר אים אנדראַשע. געוויסס, דער עדלע גראַף פערדענט עס, דאַס דיעזע שטראַסע נאַך איהם בענאַנט ווערדע.

* (א י ב ע ר ד י א ע מ פ אַ ר ע נ ד ע ט ה א ט) דער אינזעלע צוי צייט אין אמסטערדאַם ווייזענדע האַנדען אם 23. ד. איסגעזעטצט וואַר, ערהאַלט „ערטעקרעטשע" פאָלגענדען אייפפאַרלען דען בעריכט: „דיא האַנדען מאַכטע אין בעגרייטונג אירער געזעלשאַפטען פרייליין פאַן מאַלאַטה אירער שאַפעזרגאַנג אין אינער דער בעלגע טעסטען פראַמענדען דער שטאַדט אלס אין אנשטאַנדיגע אין אַלטע אונד אַנדערע בעלגע שטאַדטע. אונגעפאַהר 40 יאַהרע אלטער מאַן דורעקט אין דא צוראַט. אין אינער ענטפּפערונג פאַן אינגעפאַהר פינד שרייבען, האַב ער פאַלגענדע דראַהענד דענען שטאַרק גענען דיא האַנדען אין אונד פרייטע אינען שטרייף גענען אירען קאָפּ. דיא האַנדען האַטטע גרוליכע דען שטייף ווייזע נאַך צוים מיט אירעם פאַבער דען גראַפען.

* („ד ע ר ה ע נ ק ע ר פ אַ ן ב אַ ק י.") אינטער דיעזער איבערשריפט בעריכטעט דיא „בוכאַרעסטער צייטונג" פאָלגענדען האַלבשטאַנדיגען אַרטיקעל: „ביא דער פאַבעראַפאַבריק אין באַקי (רומאַניען) איזט אין געוויסער פאַרזוכבאַר, דעסען נאַמע בעריהמט אים צאַהלרייכען שקאַנדאַלגעשיכטען בעקאַנגט איזט, אלס בוילטער אנגעשטעלט. אינטערעשאַנטע פאַן איינער אנצאַהל איטאַליענישער אַרבייטער, דיא ער פון זיינע צוועקקע אבגעריכטעט האַט, לאַסט ער, וא אַפּ עס עס אהם געלינגט איינען יעדען אין זיינע קראַלען צו בעקאָממען, דעזגלייכען אין אַרזסטער זייט מיסהאַנדעלן, וא דאַס מאַן אידן אין באַקי נכט אנדערס אלס דען הענקער דער יעדן נעגנט. פערגאַנגענען דאָנערעסטאַג בראַכטע זין אין יעדישער לאַהנקוטשער — אין נאַך יינגער מאַן — איינען פאַהרגאַסט נאַך דער פאַבריק. עהע דער יעדע וכסן פערזאַה, וואַרדע ער פאַן מערדערען אַרבייטערן איבערפאַלדען, וא זיך אַרזסבאַר פאַרזעגען אין שטעללטע, דער אידן בערדען אונד אהנע עריוועדע פערגאַלאַסונג אין באַראַבשטעסטער זייט דורכפיגעלן ליעס, וואַרייף מאַן דעם אַרמען בורשען דאַס געוכסע מיט פערשיעדענען פאַרבען בעמאַלטע. פאַרזבאַר ערגאַטעטע זיך אנפאַנגליך אין דעם „קאַמישען" אנבליק זיינעס אפּפעלס. באַלד אבער מאַכטע ער זיך פאַלגענדעס „שפאַס": ער נאַהם אין שטק וואַכסלינינאַנד אין דער גראַסע אונד פאַרם

פאַלליעטאָן.

דיא אָפּפער דער קאַבאַלא.

הוסאַרישער ראָמאַן אוים דעם 17-טען יאַהרהונדערט.

(124-טע פאָרטזעטצונג.)

„אַ נאַטש דעס הוסעלס!" זייגעט סאַכאַראַ, „מיינע איינגע מוטטער, מיין איינגער ברודער האַבען מיך יענעס טקישען גרייבען פערראַטהען. דער שאַן איינמאַל מיין שאַנסעס גלוק האַהנלאַבענד מיט מיטען טראַט! איך פערגעבע דיר עלזאַר. אבער עצאַללע מיר נכטס. איך וויל עס נכט וויסען, וויא וא מיט מיר נעשפּיעלט, וויא דיא מיך נעשיישט אונד בעטראַגען; איך וויל נכט וויסען, וואס יענער שאַנדליכע גרייבער דאַבייא צו שאַפען האַט; מיינע זעעלע בלוטעט אהנדערעס פאַן טויזענד וואונדען. לאַס אונס דיעזען נעטיינען וואוסס, דער זיך אין דיא נלאַנצענדען פיסטיכע מיינעס נייסטעס נעראַנגט אונד אירען ערגליך אין דען שטייב הערבאַנגעגאַנגען, אין אַנדערען ביא זייטע שיענען, נעדענקען וויר פיעלטעדר דער נאַפּאָלען מאַדטען, דיא מיר מיך נעשטאַרבען איזט. דיא וועדטיטיגע טויזער אוס דיא עדעלסטע ווירד. איך אַרגע עס, איינען טאַפּפען קוילונג אין מיינען בריינגנדען שטערן גייפען. אַ עלזאַר, איך בין טויט נעפאַללען אונד קאַנן מיך נכט ווידער ערהענען!"

„אבער ווילסט דוא דיא נכט בעשטראַפען, דיא דיך זאַ אַזאַזלליג מיסבייטשען? דיא מאַכט אים דיין נעבייטיגע זיא נעגען דיא פערבעגנע. איך בין נעקאָממען, דיר צו בעריכטען. דאַס טויאַס מיס אויך אייגעס שטעס נעגען דיין אין דיעזע נאַכט אויף אייגעס שטעס עגשלאַהען אוזס. איך פערמוטהע, דיא האַט דען פערזיהטען רוכען מיס זיך גענאַסען; דענן ער איזט גיגענער אויפטעזייטען. דאַס דויז איזט פאַן אללען שאַטען נעריכט; דיא האַבען דיר אללעס, וואַס אייסער דיעזעס גיטטער איזט, נעגעבען, דיא דיעבישע האַנען. בעפאַיהל דאַס מאַן אידנען נאַכגעטעהע, מאַכע וא גלייך אייגע אנגייגע בייס שאַשטראַלטער, דאַס דיא אייגענאַנגען אונד צוי נעבוהרענדען שטראַפע נעגאַנגען ווערדען."

סאַכאַראַ ווערדעט מיט דער האַנד אב. „נכט דאַך?" זאַגטע ער. „לאַסט דיא פלעהען מיס אלל דעס שאַנדע, איך בייכע אידן נכט מעהר. איך האַבע דאַס גראַסע פערלאַרען אונד קאַנן דאַס קלייגע עגשבערען. קאַנן אידער בעשטראַפונג מיר ווערדע דעגלייכען נעבען אן מיך ווידבעס? איך נאַנגע אידנען דען דייפטיגען נעווינן. דען דיא פאַן אידרעס כעשרע דאַפאַנגטראַגען האַבען. מאַנע ער אידנען עגס זיינען דיינען! נעהמט אויך דיעזע פינגקענדען לאַקען דינגען! וואס וואַללען דיא מיר? דיא נעראַרען אין דאַס הייז אייגעס קאַנגס. אונד איך בין קיין קאַנג, ווייל איך נכט דער מעסקאַס בין. איך בין דער אַרמסטע אונד עלענדסטע אללער מענשען אונד מיר נעכעהרט דאַס קלייד דען בעגעס לעבס. דאַס איך שאַן אייגמאַל מיזס. לאַסט מיך הינגעס, דאַס איך מיינע שטראַסע צעהע אונד מיך פערבעגע אין דען האַללען אַס מעגע אונד פערקעדיג מיס דען טויט. דען דער ווייסט! קיין מענשליכעס אייגע וואַלל מיך מעהר זעהען. דען דער נאַטש אינדער פאַטער פערוואַרטען דאַס."

דיר צו בעריכטען. דאַס מיראַס מיס אירען בריידען אין דיעזער נאַכט אויף אייגעס שטעס עגשלאַהען אוזס. איך פערמוטהע, דיא האַט דען פערזיהטען רוכען מיס זיך גענאַסען; דענן ער איזט גיגענער אויפטעזייטען. דאַס דויז איזט פאַן אללען שאַטען נעריכט; דיא האַבען דיר אללעס, וואַס אייסער דיעזעס גיטטער איזט, נעגעבען, דיא דיעבישע האַנען. בעפאַיהל דאַס מאַן אידנען נאַכגעטעהע, מאַכע וא גלייך אייגע אנגייגע בייס שאַשטראַלטער, דאַס דיא אייגענאַנגען אונד צוי נעבוהרענדען שטראַפע נעגאַנגען ווערדען."

סאַכאַראַ ווערדעט מיס דער האַנד אב. „נכט דאַך?" זאַגטע ער. „לאַסט דיא פלעהען מיס אלל דעס שאַנדע, איך בייכע אידן נכט מעהר. איך האַבע דאַס גראַסע פערלאַרען אונד קאַנן דאַס קלייגע עגשבערען. קאַנן אידער בעשטראַפונג מיר ווערדע דעגלייכען נעבען אן מיך ווידבעס? איך נאַנגע אידנען דען דייפטיגען נעווינן. דען דיא פאַן אידרעס כעשרע דאַפאַנגטראַגען האַבען. מאַנע ער אידנען עגס זיינען דיינען! נעהמט אויך דיעזע פינגקענדען לאַקען דינגען! וואס וואַללען דיא מיר? דיא נעראַרען אין דאַס הייז אייגעס קאַנגס. אונד איך בין קיין קאַנג, ווייל איך נכט דער מעסקאַס בין. איך בין דער אַרמסטע אונד עלענדסטע אללער מענשען אונד מיר נעכעהרט דאַס קלייד דען בעגעס לעבס. דאַס איך שאַן אייגמאַל מיזס. לאַסט מיך הינגעס, דאַס איך מיינע שטראַפע צעהע אונד מיך פערבעגע אין דען האַללען אַס מעגע אונד פערקעדיג מיס דען טויט. דען דער ווייסט! קיין מענשליכעס אייגע וואַלל מיך מעהר זעהען. דען דער נאַטש אינדער פאַטער פערוואַרטען דאַס."

עליאַס פערשטאַנד דיעזע אויסבריכע דער פערצווייפלונג גוד האַלס. מיטליידיג שטעלטע ער דען קאָפּ אונד דיא אייגע ווייגע נעריכטען דריקטען אייגענען שטערן אויס.

אינדעס סאַכאַראַ זיך אין גראַסער איפערזוכונג פאַן לאַנגער ערהאַב, וואַרדע דיא טהיר אויפגעטהאַן אונד נאַטראַן בעגאַמען, דער פראַפעט, מיט אַ אַש דער הערען. — סאַכאַראַ צוקט בייא ווייגע אנבליק צוזאַממען אונד וואַנדעט זיך אב.

„אויס עס וואַהר, וואַס מאַן מיר נעזאַגט האַט?" קרייטשט נאַטהאַן, „דיא גנטאַנגסט דייגעס קאַנגגרוטע, סאַכאַראַי? דיא בעהרייסטעס, דיא זייסט נכט דער מעסקאַס?"

„אונד דיא וואַנגסט עס מיך צו פראַגען?" דייפט סאַכאַראַי שטערצלך. „ווייה, וואַס דיא אונד דייגע מיס, דעלפטט אויס מיר נעמאַכט האַבען! דען עלעגרעסטען אַלל לער מענשען. איך פערגעבע דיר. אבער הענט דיך אייס מייגען אויגען, איך וויל דיך נימטער זעהען; איך האַבע קייגע נעמייגשאַפט מיט דיר."

„אונד וואַס האַטטע איך אן דיר פערבראַכען? האַבע איך נכט אַן דיך נעגלוביכט? נעגאַלט איזט איין צווייפעל אין מייגע זעעלע נעקאָממען, דאַס דיא נכט דער מעסקאַס אונד דען פאַרשרעסען דער קלוגהייט נעגאַמאַ האַנדעלטע, וא נעשאַה עס פיר דיך אונד אייגער פאַלק, אונד אוס דיך דען קלייגען זאָגען. אוס דיא נעריכטיגען דעס לעבענס צו עגשטעבען, דיא דיך אייס דייגען דייגען האַהען אין דיא דיקע לוסט דער עדדע הערבאַבגעגאַנגען האַטטען. דיר צור לייבע האַבען יאַקאָב בען עליאַה אונד איך אין גערייס פיר דיך נעראַנדעלט. אוס דיר אוגגעגאַנגען דיעזע אויסבריכע דער פערצווייפלונג גוד האַלס. מיטליידיג שטעלטע ער דען קאָפּ אונד דיא אייגע ווייגע נעריכטען דריקטען אייגענען שטערן אויס.

אינדעס סאַכאַראַ זיך אין גראַסער איפערזוכונג פאַן לאַנגער ערהאַב, וואַרדע דיא טהיר אויפגעטהאַן אונד נאַטראַן בעגאַמען, דער פראַפעט, מיט אַ אַש דער הערען. — סאַכאַראַ צוקט בייא ווייגע אנבליק צוזאַממען אונד וואַנדעט זיך אב.

„אויס עס וואַהר, וואַס מאַן מיר נעזאַגט האַט?" קרייטשט נאַטהאַן, „דיא גנטאַנגסט דייגעס קאַנגגרוטע, סאַכאַראַי? דיא בעהרייסטעס, דיא זייסט נכט דער מעסקאַס?"

„אונד דיא וואַנגסט עס מיך צו פראַגען?" דייפט סאַכאַראַי שטערצלך. „ווייה, וואַס דיא אונד דייגע מיס, דעלפטט אויס מיר נעמאַכט האַבען! דען עלעגרעסטען אַלל לער מענשען. איך פערגעבע דיר. אבער הענט דיך אייס מייגען אויגען, איך וויל דיך נימטער זעהען; איך האַבע קייגע נעמייגשאַפט מיט דיר."

„אונד וואַס האַטטע איך אן דיר פערבראַכען? האַבע איך נכט אַן דיך נעגלוביכט? נעגאַלט איזט איין צווייפעל אין מייגע זעעלע נעקאָממען, דאַס דיא נכט דער מעסקאַס אונד דען פאַרשרעסען דער קלוגהייט נעגאַמאַ האַנדעלטע, וא נעשאַה עס פיר דיך אונד אייגער פאַלק, אונד אוס דיך דען קלייגען זאָגען. אוס דיא נעריכטיגען דעס לעבענס צו עגשטעבען, דיא דיך אייס דייגען דייגען האַהען אין דיא דיקע לוסט דער עדדע הערבאַבגעגאַנגען האַטטען. דיר צור לייבע האַבען יאַקאָב בען עליאַה אונד איך אין גערייס פיר דיך נעראַנדעלט. אוס דיר אוגגעגאַנגען דיעזע אויסבריכע דער פערצווייפלונג גוד האַלס. מיטליידיג שטעלטע ער דען קאָפּ אונד דיא אייגע ווייגע נעריכטען דריקטען אייגענען שטערן אויס.

אינדעס סאַכאַראַ זיך אין גראַסער איפערזוכונג פאַן לאַנגער ערהאַב, וואַרדע דיא טהיר אויפגעטהאַן אונד נאַטראַן בעגאַמען, דער פראַפעט, מיט אַ אַש דער הערען. — סאַכאַראַ צוקט בייא ווייגע אנבליק צוזאַממען אונד וואַנדעט זיך אב.

„אויס עס וואַהר, וואַס מאַן מיר נעזאַגט האַט?" קרייטשט נאַטהאַן, „דיא גנטאַנגסט דייגעס קאַנגגרוטע, סאַכאַראַי? דיא בעהרייסטעס, דיא זייסט נכט דער מעסקאַס?"

„אונד דיא וואַנגסט עס מיך צו פראַגען?" דייפט סאַכאַראַי שטערצלך. „ווייה, וואַס דיא אונד דייגע מיס, דעלפטט אויס מיר נעמאַכט האַבען! דען עלעגרעסטען אַלל לער מענשען. איך פערגעבע דיר. אבער הענט דיך אייס מייגען אויגען, איך וויל דיך נימטער זעהען; איך האַבע קייגע נעמייגשאַפט מיט דיר."

„אונד וואַס האַטטע איך אן דיר פערבראַכען? האַבע איך נכט אַן דיך נעגלוביכט? נעגאַלט איזט איין צווייפעל אין מייגע זעעלע נעקאָממען, דאַס דיא נכט דער מעסקאַס אונד דען פאַרשרעסען דער קלוגהייט נעגאַמאַ האַנדעלטע, וא נעשאַה עס פיר דיך אונד אייגער פאַלק, אונד אוס דיך דען קלייגען זאָגען. אוס דיא נעריכטיגען דעס לעבענס צו עגשטעבען, דיא דיך אייס דייגען דייגען האַהען אין דיא דיקע לוסט דער עדדע הערבאַבגעגאַנגען האַטטען. דיר צור לייבע האַבען יאַקאָב בען עליאַה אונד איך אין גערייס פיר דיך נעראַנדעלט. אוס דיר אוגגעגאַנגען